

עין משפט ונר מצוה

נו א מיי פ"ו מה' ת"ח הלכה יא סמג לאוין רח טוש"ע ייד סי' שלז ס"ל:
נו ב מיי פ"ו מה' רוח:

הלכה ט:

נח ג מיי שס הלכה יא:
נמ ד מיי שס הל' י:

ס ה מיי שס הל' ח:

סא ו מיי שס פ"ח הלכה יא:

סב ז מיי שס פסק ה:

הלכה י:

סג ח ט מיי שס פ"ו הל' ג:

סד י מיי שס הל' י:

סה כ מיי פ"ו מה' ביאת מנקה הל' י:

תורה אור השלם

- אָנכי אֶעֱרְבּוּ מִיָּד תִּבְשָׁשׁוּ אִם לֹא הִבִּיאֹתִיו אֵלַיִךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לֹךְ בִּל הִקְנִיטִי: בראשית מג ט
- יְדִי רֹאשׁוֹ וְאֵל זֶמֶת וְיָדִי מִקְיָו מִסָּפֶר: דברים לג ו

- וְזֹאת לִיהוֹדָה וְיֹאמַר שְׁמַע יי קוֹל יְהוָה וְאֵל עַמּוֹ תִּבְיָאוּ יְדִי רַב לֹ וְעֶזֶר מִצִּיּוֹ תִּהְיֶה: דברים לג ז

- וְהִצִּילוּ מִיָּדָהּ אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהַשִּׁיבּוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיֵשֶׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מִשָּׁח אֹתוֹ בַּשֶּׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: במדבר לה כה

- וְלֹא תִקְחֻ בָּכֶר לָנוֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוֹב לִשְׁבֹּת בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן: במדבר לה לב
- כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֶׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאַחֲרָי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: במדבר לה כח

לעני רש"י

אישלישירדור"א. (מקום הקצק.)

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר רב גידוי על תנאי אפי' מעצמו (ב' צריך הפרה. מנא לן מיהודה שנאמר אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים ואשכחון שהיו עצמותיו מגולגלין בארון עד שבקש עליהם רחמים מרע"ה שנאמר שמוע ה' קול יהודה: נגמר דינו לגלות ומת הכהן הגדול אינו גולה. מיתת כהן גדול מכפרת לו. אמר אביי נקטינן נגמר דינו ומת מוליכין עצמותיו של הורג בעיר מקלט. שנא' לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן הגדול ואינו היא ישיבה בארץ הוי אומר זו קבורה. תנא מת הרוצח ומת כהן גדול [וכר'] בן גרשה או בן חלוצה. רבי אמר ורבי יצחק חד אמר מתה כהונה. וחד אמר בטלה כהונה. ובפלוגתא דתנן היה עומד ומקריב וגודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי אליעזר אומר כל קרבנות שהקריב פסולין הן ורבי יהושע מכשיר. ואסיק

- ↑ וכן הגיה הרש"י ובי"ח בריף ודל"ש פ"ג דמ"ק:

יא:

אפ"ל ע' תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה. יש מדקדקין מכאן גידויים שלנו אפי' אותם שיש להם זמן אין לנדות ענמן

מספק (ג) שהרי הכא התנה דדבר שלא היה צידו לקיים דשמא היה מעכבו יוסף או יקראנו אסון דצדק ולכן חל מעיקרו גם הגידוי על התנאי אבל שאר תנאים דצידי לקיים כגון שמנדין את האדם שלא יעשה הדבר ודאי לא חל הגידוי כלל מעיקרו דכיון דצידי הוא משעת הגידוי אנו יודעים בודאי שלא צדעמו לעשות הדבר ודאי אלא חל הגידוי כלל מעיקרו (ו) **ב' גרם אראובן** שהורה יהודה. תימה דהא ארמנין במדרש וישב ראובן אל הצור מהיכן שב מצית אציו שישב בתענית על מעשה בללה וזה היה קודם מעשה ידיהה וי"ל דמ"מ לא הודה צריס עד מעשה ידיהה: **ב' גרם אראובן** שהורה. ולכל יס לנו סמך מן המקרא יהודה אתה יודוך אחיך ומתרגמינן את הודית סיך יודוך אחיך פירוש (י) הודית ולא צוה כן יודוך אחיך שבצטיל שהתחלת להודות בל ראובן והודה:

אמר אביי ק"ו ומה **מי שגז'ה** בו.

תימה מהאי דינא נילף נמי לנגמר דינו בלא כ"ג אינו יוצא משם לעולם ומה מי שגלה כבר לפני מיתת כ"ג יוצא במיתתו של כ"ג מי שלא גלה לפני מותו אינו דין שלא יגלה אחר מותו דהכי ארמנין בערכין (דף כט: ושם) מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר ונפקא לן מהאי דינא דלינה נמכרת כלל אחר הצאת סימנין עד עולם ונראה דלא קשיא מידי דהא מיתת הכהן כפרה הוא כדאמר בסמוך וכפרה לא שייכא אלא למי שמחויב ו צצריא והלכך דוקא לפי שנגמר ונתחייב גלות ואח"כ מת כ"ג מכפרת מיתת כ"ג שלא יגלה כלל מק"ו כדקאמר הש"ס אבל נגמר דינו בלא כ"ג שכבר מת כ"ג קודם גמר דין של זה ודאי ליכא למילף מק"ו דהלא תכפר מיתת כ"ג וליכא למימר דתמכפר לו מיתת כ"ג השתא כשנגמר דינו דהא לא מיכפרא אלא צשעת מיתה (א) ולאחר כן ובשעת מיתה לא היה זה חייב ולא דמי להאי דערכין דמכורה כבר יוצאה וכו' דהתם משעת הצאת סימנין מתחלת גלותה ושוב לא פסיק ממנה הגדלות לעולם ולכן שייך למילף שפיר דלא תמכר כלל אחר התחלת סימנין עד עולם כן נראה למש"ח: **בידי גלות קא מבפרא.** תימה אין ה"ג מדאמר צריש מכילתין (דף ז:) הס שלא עשו מעשה לגלו כי היכי דתהוי להו כפרה אלמא גלות מכפרת וי"ל דהכא כפרה לפטרו מגלות קאמר דהא צעי למילף דמי שלא גלה עדיין דמיתת כ"ג תועיל לפטרו מגלות מק"ו הלכך שפיר משני מידי גלות מכפרת מיתת כ"ג מכפרת פירוש (ב) מיפטרא מגלות שהרי אפילו לא גלה אלא יום אחד ומת הכ"ג הוא חוזר ואילו לא

אלו הן הגולין פרק שני מכות

וחטאטי נך. לשון גידוי הוא שהיא מנודה לאציו: **מאי דנסיב יחי ראובן וגו' וואס ליסודה.** מה ראה לסמוך יהודה לראובן ומה ראה להסתחיל בצרכת יהודה בשון וחת ליסודה אלא לפי שהיו עצמות כל השבטים שלזן קיים ושל יהודה מגולגלין אמר לשון זה יחי ראובן כלומר ראובן שלזו קיימת כאילו הוא חי וחת התייה ליהודה שהם מגולגלין. עצמות כל השבטים יאלו ממזכרים ונשאום צניהם במדבר וזהו שאמר יוסף לאחי (שמות יג.) והעליתם (ב) עצמותי מזה אתכם עם עצמותיכם: **על איצריה לשפא.** נכנסו עצמותיו למקום חיבורם ששפו משם כמו דשף מדוכתיה (חולין דף מז: ד.) לשפא אישלידור"א: **למשקל ולמטרה.** לישא וליתן: **ידיו רב לו.** יהי צו כח לריב ריבו לעצמו נגד חציריו: **ליסוד צהק.** במיתת מרובה צבגדים או בשעצר ממשיחותו אלא לאו ש"מ כולוה: **בתנ' ה"ו אינו גולה.** מפרש טעמא צגמ' מק"ו: **חוזר צמיסו של שני.** יליף טעמא צגמ': **נגמר דינו בלא כ"ג.** שלא י מינו אחר תחתיו עד שנגמר דינו של זה לגלות: **גב' שנמשח צימיו.** משנעשה זה רוחא: **מאי הוה ליב.** להאי כהן למיעבד מחחר שעדיין לא היה כ"ג כשהרג זה למה הוא נענש: **סנא מס.** רוחא צערי מקלט ומת כ"ג אחר זמן: (ט) **לנשם צארץ.** בתוך הקרקע: **ונעשה כ"ג צן גרושה.** יאל עליו עדות שהוא חלל: **מסה כהונה.** הרי הוא כמת ואין הרואה גולה: **עטלה כהונה.** איגלאי מילתא למפרע שלא היה כ"ג והוה ליה האר רוחא נגמר דינו בלא כהן גדול ואינו חוזר לעולם: אליבא

יכשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם רבי יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם רבי עקיבא אומר ירשות ביד גואל הדם וכל אדם (ס) (א) חייבין עליו: **גב' מ"ט** אמר אביי ק"ו ומה מי שגלה כבר יצא עכשיו מי שלא גלה אינו דין שלא יגלה ודלמא האי דגלה איכפר ליה האי דלא גלה לא מידי גלות קא מכפרא מיתת כהן הוא דמכפרא: אם עד שלא נגמר דינו וכו': מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא ויישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקדש וכי הוא מושחו אלא זה שנמשח בימיו מאי הוה ליה למעבד היה לו לבקש רחמים שיוגמור דינו לזכות ולא ביקש אמר אביי (ב) נקטינן ג'נגמר דינו ומת מוליכין את עצמותיו לשם דכתיב לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן ואיזהו ישיבה שהיא בארץ הוי אומר זו קבורה תנא צמת קודם שמת כ"ג מוליכין עצמותיו על קברי אבותיו דכתיב ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו איזהו ישיבה שהיא בארץ אחוזתו הוי אומר זו קבורה נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה או בן חלוצה פליגי בה רבי אמי ור' יצחק נפחא חד אומר מתה כהונה וחד אומר בטלה כהונה לימא בפלוגתא דר"א ורבי יהושע קא מיפלגי דתנן ה'היה עומד ומקריב ע"ג המזבח וגודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר"א אומר כל קרבנות שהקריב פסולין ורבי יהושע מכשיר מאן דאמר מתה כר' יהושע ומאן דאמר בטלה כרבי אליעזר אליבא

מידי גלות מכפרת מיתת כ"ג מכפרת פירוש (ב) מיפטרא מגלות שהרי אפילו לא גלה אלא יום אחד ומת הכ"ג הוא חוזר ואילו לא מת הכהן אפילו שהה שם זמן מרובה אינו יוצא על כרחק כפרה זו צמימת כהן תלויה דפירשתי כן נראה למש"ח:

השבטים יאלו עצמותיהם ממזכרים ונקביו צארץ ישראל, שנאמר והעליתם את עצמותי מזה אתכם, משמע שאף עצמותם העלו, ולא נכתב יוסף אלא להודיען שצחו של משה, של ישראל נתקטפו צניהו והוא עסק במלוה (ביק צב. וכו"ט) (טו) (א). מגולגלין בארון. לא היה שלזו קיימת ומחזרת מפני גדוי, דקאמר ליה ליעקב (בראשית מג.) אם לא הביאתיו אליך וחתאתי לך כל הימים, ואע"פ שנתקיים התנאי נפקא לן קלמא חסם אפילו על תנאי היא צאה (צ"ק צא.) והיו עצמות כל השבטים שלזן קיימת ויהודה אצרו מתפרקין ומתגלגלין צארונו, מפני שניה את עצמו בערבות של צימיון וחטאתי לך כל הימים, אפילו לטולם הבא, ויהודה אצרו מתפרקין ומתגלגלין צארונו, ומדרש אגדה דר' תנחומא כשאמר יהודה דקרא ממני עמד ראובן ואמר כלגלמי יצעי לשאול אבירי מתפרקין ומתגלגלין צארונו, כמו שף מדוכתיה (ביק צב.) למתיבתא דריקעי. לישא וליתן שם את המכמים (טו) (א). ידיו רב לו. יסא לו תנחן לריב ריבו, והאי דמציב ידיו לשון מלחמה הוא, מלחמתה של תורה (שם). לא הוה ידע לפרוקי קרשיא. כטוטה שם וצ"ק שם: לא הוה קא סלקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, כל היה וזה לומר דבר המתקבל (טו) (א). וההורג כהן גדול. בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יוצא משם לעולם, דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה, במיתת מי ישוב, וכן כהן גדול שהרג את הנפש בשוגג, במיתת מי ישוב, הא ליכא כהן גדול (שנהדרין ח.) וכי הוא מושרש. וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו, אלא זה שנמשח בימיו. להביא את הנמשח צימיו שמחיוו במיתתו (במדבר לה כח.) נקטינן. מקורת מלכותי, מנהג מלכותי (שד"ח ח.) שהוא בן גרושה. כהן חלל זו גמור הוא, דכתיב צכאן הטשא גרושה (ויקרא כא) לא יחלל וזעז, שמחללו מדין כהונה (פסחים עב.).

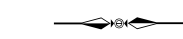
מסורת הש"ס

(ב) רש"י אפילו מעצמו וכן טוחתם שאלמות, צ"ק צא. כטוטה ז: ע"ש, (ג) נכשאלמות איתא ולמיטרא (ד) הגרעביץ' מתק מ"ו, (ה) כשהדיין חי, (ו) לקמן יב, (ז) נמוספי פ"צ דרש לה דכתיב שלש פעמים שמה (ח) ונע"י מו"ט דגרבס אין חיובין לאפוקי מרש"ל שהגיה ומתק מלת אין ע"ש וכן העתיק כ"מ אין חיובין ולדבריהם גם בצרייתא דלקמן יב. ר"ע אומר רשות וכו' וכל אדם חייבין לזכרין אנו לנאיה דל"ל אין חיובין ויחא לפ"ו דלא שאל ששים לקמן גם אהך פלוגתא דכל אדם מ"ט דר"י גלילי ומ"ט דרבי עקיבא משום דלעת המו"ט אן שום פלוגתא צוה דכל אדם (ט) נפירושו עיין ש"י בעירובין ה. דר"ה והאמר רב תנמן, (י) פסחים עב: קדושין סו: אמרונת פ"ח מ"א, (כ) ונפ"ל: וההורג כ"ג וכל, (ל) וצבר אלפס עד צמ"ק פ"ג דף רפו. גרס גידוי על מנאי אפי' עצמותו צריך וכו', (מ) ודע דבת"א נלמצינן איתא כן וידון אחך גם כשאר מרגס לא מלמאי לפי שעה ועיי' מרגוס וימנן וירושלמי, (נ) ג"א כפרה, (ס) רש"י ולא לאחר כך,

גליון הש"ס

גב' נגמר דינו. עיין יומא דף עג ע"א תוס' ד"ה וס"ן: תוס' ד"ה אפי' וכו' לא חל הגידוי בלא פקדיו. עיין מכות דף סט ע"א תוס' ד"ה ובשמות:

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי וכו' והעליתם את עצמותי: (ב) ד"ה לנשם צ"ל קודם ד"ה מנא: (ג) תוס' ד"ה אפי' וכו' אין לנדות ענמן מספק ולא מילתא הוא שהרי הכא התנה וכו' ד"ה דמשעת הגדוי: (ד) ד"ה מי גרס וכו' פירוש אהה הוימא ולא בורשת כן וידון: (ה) ד"ה מדי וכו' פירוש למיפטרי' וכו' אלו יוצא ואם כן על כרחק כפרה:

גהות הגר"א

[א] משנה וכל אדם אין חייבין כל"ל (וכ"ה בדפוי' ונמשניות וציורושלמי ובכל הראשונים וניקסא שלפנינו הוגה ע"פ הרש"ל ועיי' מו"ט):

מוסף רש"י

מאי דכתיב כו' וזאת ליהודה. אין לך צרכת כל השבטים מתחלת וחת חוץ מזה (טוטה ז.). עצמותיו של יהודה. כל

^[1] וכן הגיה הרש"י ובי"ח בריף ודל"ש פ"ג דמ"ק:

ומהכא נפקא לן גדוי של חסם אפילו על תנאי הוא צא (טוטה ז.) מי גרם לראובן שיוודה. במעשה יצעי אציו, יהודה. שהיה במעשה תנאי, נכנס כל עצם ומתכר למקומו ששף משם. לשפא. למקום שנתקו משם (שם). אשלישירדור"א. (מקום שנתקו משם (שם). לא הוה ידע לפרוקי קרשיא. כטוטה שם וצ"ק שם: לא הוה קא סלקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, כל היה וזה לומר דבר המתקבל (טוטה שם). וההורג כהן גדול. בשוגג גולה לעיר מקלט ואינו יוצא משם לעולם, דכיון דאין כהן גדול במקדש כשהוא גולה, במיתת מי ישוב, וכן כהן גדול שהרג את הנפש בשוגג, במיתת מי ישוב, הא ליכא כהן גדול (שנהדרין ח.) וכי הוא מושרש. וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו, אלא זה שנמשח בימיו. להביא את הנמשח צימיו שמחיוו במיתתו (במדבר לה כח.) נקטינן. מקורת מלכותי, מנהג מלכותי (שד"ח ח.) שהוא בן גרושה. כהן חלל זו גמור הוא, דכתיב צכאן הטשא גרושה (ויקרא כא) לא יחלל וזעז, שמחללו מדין כהונה (פסחים עב.).